Nagyvárad 1910. XVI. évfolyam. 229. szám. Vasárnap, október 2.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ... 16 kor.
Negyedévre ... 4 «
Helyben házhoz hozva:
Egész évre ... 20 kor
Negyedévre ... 5 «
Vidékre postán szállitva:
Egész évre ... 24 kor.
Negyedévre ... 6 «

TISZÁNTÚL
POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 3.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

Fetser vikárius körlevele a kath. sajtóról.

Komolyan gondolkodó emberek közt nem akadhat ma már egyetlenegy sem, aki be ne látná a sajtónak, különösen a napi sajtónak óriási fontosságát. Ujságot olvas ma már mindenki. Nemcsak az urak a kaszinók termeiben s a kávéházak csarnokaiban, hanem a kocsisok a bakon, a kofák a piacon, az iparosok a mühelyekben, a kőmivesek az állványokon — — — egyszóval mindenki, aki csak olvasni tud. Minél egyszerübb ember az, aki a lapot a kezébe veszi, annál kevésbbé képes annak hatása alól kivonni magát. De még az ugynevezett müvelt ember is annak hatása alatt áll, lapjának irányát szivja magába, alig tudja magát emancipálni attól.

Ebből sejtheti mindenki azt a romboló hatást, azt a megmérhetetlen pusztitást, amit a rossz sajtó, a lelkiismeretlenül vagy pláne egyenesen rossz indulattal szerkesztett sajtó előidéz. A templom és az iskola hatása ma együttesen sem versenyezhet a napi sajtóval. A templomba az jön, aki akar s legfeljebb hetenkint egyszer hall ott beszédet, az az egyházi beszéd sem terjeszkedhetik ki olyan dolgokra, amilyenek a napi sajtóban kerülnek szőnyegre. A napi sajtó pedig eljut minden helyre, hozzáférkőzik mindenkihez s felölel minden kigondolható tárgyat és mindennap felkeresi az embereket.

Emellett a sajtónak egy igen jelentékeny része ma már annyira elfajult, hogy nem kimél semmit, sem isteni, sem emberi tekintélyt, lábbal tapossa az emberiség legszentebb kincseit.

Ez ellen nincs más mód védekezni, mint jóravaló sajtót állitani vele szembe és megerősiteni a meglevőt.

Igen-igen sokan még mindig nem akarják ezt belátni. Azért itt az ideje uton-utfélen az emberek fülébe dörögni ezt s figyelmeztetni őket ezen kötelességükre.

Erre irányul *Fetser* Antal felszentelt püspök, káptalani helynöknek igen időszerü intézkedése, ki legutókbi körlevelében elrendeli az egész egyházmegyében a *sajtó-vasárnapot* s október második vasárnapjára tüzi ki azt.

A vikárius körlevelének idevonatkozó részét közöljük a következőkben:

A Kath. Sajtóegyesület kérelmére a sajtó-vasárnapot a nagyváradi l. sz. egyházmegyében is életbe léptetni kivánván, *sajtó-vasárnapul* évenkint október II-ik vasárnapját, Magyarország Nagyasszonyának ünnepét rendelem akként, hogy az aznapi szentbeszéd legalább is foglalkozzék a rossz sajtó veszedelmével s a kath. sajtó pártolásának és olvasásának szükségességével és egyuttal e vasárnapon templomi gyüjtés történjék minden templomban a kath. sajtó javára és pedig $^2/_3$-ad részben a Kath. Sajtóegyesület sajtó-alapja javára és $^1/_3$-ad részben az egyházmegyei kath. sajtóalap javára. A gyüjtés módozatát állapitsák meg a lelkész urak legjobb belátásuk szerint a helyi viszonyokra tekintettel. A gyüjtés eredményét pedig küldjék be mielőbb az egyházmegyei hatóságnak, mely a felosztást akként eszközli, hogy a sajtóvasárnapi templomi gyüjtés eredményének $^2/_3$-ad részét a Kath. Sajtóegyesület sajtóalapjának gyarapitására küldi, $^1/_3$-ad részét pedig egyházmegyei kath. sajtó-alap létesitésére, illetőleg gyarapitására forditja.

Nem tartom szükségesnek a t. Papság előtt fejtegetni a kérdés oly óriási

■ ■ Modern butorok ■ 54 LUKÁCS NÁNDOR-nál Rákóczi-ut ■ 8. sz. ■

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Népszokások.

— Irta: Kiss Béla István. —

Régi szokás, hogy a népnél még a meghalás is »ceremóniákkal« jár.

Ha valaki megbetegszik, az semmi; a beteg sem vágy az ágyba, csak ugy üldögél, nyög a padon vagy a küszöbön. Igy van ez szokásban a bodonosi tótoknál. Ha kérdezik, »talán beteg?« — hát csak ugy rámondja: betegnek ugyan nem beteg, csak gubbaszkodik, huzódozik.

A beteg aztán addig gubbaszt, mig ágyba dönti a baj. Ez az ágy nyári időben a puszta föld az eresz alatt, néha egy pokróc, vagy gyékény-lepedő van aláteritve.

Ilyenkor már érdemesitik arra, hogy az »értelmes« szomszédasszonyt áthivják. Ő aztán tapogatja, kikenegeti belőle a csömört. Ha aztán a csömör makacsul tartja magát és sem a kilencedik gyerek általi meggázolás, sem a ráolvasás nem ér semmit, akkor egy valaki el megy az orvoshoz és kér tőle valamit megcsömörlésről.

Az orvos ir feketeszinü orvosságot, aztán megmondja, hogy adják be félóránként, meg a kezét-lábát meleggel letakarják.

De biz' azt takarhatják már; — nincs étvágya a fekete orvossághoz.

Néha megkiván valami ételt, — többnyire savanyitott káposztát, a mit a tótok babbal szoktak összefőzni, — s azt jó szivvel adják neki, már ugy is mindegy. Nemsokára beadja a kulcsot.

Az asszony meg a gyerekek szomoruan néznek össze. Az utcaajtó kilincsét, valamennyi öregasszony van a faluban, mind egymás kezébe adja. Látogatók jönnek-mennek s valamennyinek az a véleménye, hogy az Isten elhozá a beteg idejét.

A beteget sorra látogatják még azok is, kikkel esztendők óta élt. Igy is illik! Ez a kiengesztelődés ideje. Es ilyenkor foly a pokoli ital, a pálinka.

Ott van a félszemü kovács, a kit »zsivány« névvel illetett, mert három palack pálinkát eltagadott. Jön az öreg Golác Jánosné, a fölső szomszédasszony, kinek egy csirkéjét a közkeritésről ütött le és azóta soha egy szót egymáshoz nem szóltak.

Itt van Verbenyóné, a kenyér-sütögető, a kit »vén disznónak« mondott, mert savanyu volt a cipója.

Ezek az első halálmadarak.

Aztán jön a pap. Az Isten szolgája. A kis miniszter fiu vezeti, csengővel adván jelt végig az uton, jelentvén, hogy a legfőségesebb Ur lép a beteg ágyához.

A pap után a valóságos vén asszonyok jönnek, kik bámulatra méltó hidegvérrel csinálják a halálba utaztató ceremóniákat.

Végre erőt vesz a halál az elcsigázott emberen. Meghal.

Most ki szokás nyitni az ajtót, meg az ablakot, hogy a meghalt lelke kiszabadulhasson. Sok öreg asszony van a világon, a ki nem is egy lelket látott ilyen alkalommal kóválygani a szobában, mig végre nyilást talált kifelé.

Uj üzlet! Telefonszám 130! Uj üzlet!

Tisztelettel értesitem a t. közönséget, hogy egy **diszmü-, játék- és sport áru üzletet nyitottam**, hol az alant felsorolt tárgyak a **legolcsóbban beszerezhetők.** -:- Ajándéktárgyak, utazó kellékek, tajték és borostyán áruk, férfi- és női divat, tombola tárgyak, **játékszerek**. -o- **Szülők figyelmébe! Iskola hegedü**, hegedü tok, kotta tartó. iskola táskák, könyvszijjak. — Fiókos tükör, eső-ernyő evő eszközök. Internátusi és iskolai teljes felszerelések o o **Gramofon és lemezekben gyári raktár. <> Eredeti Solingeni beretva, zsebkés és olló.** o o

Tisztelettel **GÁL FERENCZ Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazár épület.**

fontosságát, hogy Stöckl azt mondja, hogy »a ki napjainkban a sajtóval szemközt *semleges* álláspontot foglal el, az igazán nem érti korát«, csak buzditásul arra utalok, hogy midőn Szentséges Atyánk, X. Pius pápa értesült a Kath. Sajtóegyesület megalakulásáról, ennek kiváló elnökeihez ezt irta:

»Rendkivül örvendezünk, hogy Magyarország katholikusai a kellő ellentállásnak erős akaratával lelkükben teljesen megértették és mélyen belátták, hogy korunk elhatalmasodó bajainak mérgezett és kárhozatos forrása: *a rossz sajtó*. Legutóbbi nagygyülésük megérdemli, hogy ne csak dicsérettel magasztaltassék, hanem a többieknek elébe helyeztessék, mert ennek a veszedelemnek ugy nagyságát mint következményeit a szemek elé tárta és az orvoslásra rögtön módot is keresett, megalakitván ott a helyszinen egy egyesületet, melynek feladata leend közös erővel és férfiasan szembeszállani az el. lenséges iratoknak terjesztésével s a hit- és erkölcsöknek védelmére hasonló fegyverekkel felvenni a küzdelmet; *az iratok ellen iratokat, ujságok ellen ujságokat, könyvek ellen könyveket állitván szembe.*

Korunk ugyanis jellegénél fogva alkalmas arra, hogy a *sajtóról* neveztessék el: igen sajnálatos azonban, hogy a sajtó nem mint *az igazság és erények legalkalmasabb terjesztője* hatalmasodott el . . . Erős a bizalmunk, hogy szándékotok nagy eredményeknek lesz forrása, melynek erejével Magyarország képes lesz — és legyen is — az őseitől, de különösen Szent Istvántól átvett örökségnek sértetlenségét megvédelmezni. Miután azonban ez nem eszközölhető a *jóknak egyetértése és segitsége nélkül*, nagy a reményünk . . . hogy kivétel nélkül mindegyiktek nagylelküen hozzá fog járulni — kiki tehetsége szerint — *a lehető legüdvösségesebb és legszükségesebb mű véghezviteléhez.*«

Váltsuk minél tényesebb valóra Krisztus földi helytartójának e szép reménységét Isten dicsőségére s a lelkek üdvére, egyházunk s hazánk javára példával, tettel és szóval.

A bècsi polgármester Budapesten.

Éjjel féltizenkét órakor az expreszvonattal érkezett meg Budapestre dr. Neumayer Károly, Bécs polgármestere s a nyugati pályaudvarról, a hol Bárczy polgármester fogadta, a Pannónia-szállóban bérelt lakására hajtatott. Az étteremben a kiséretében levő Hoss alpolgármesterrel együtt megvacsorázott, majd nyugalomra tértek. Az első emeleten levő 4. és 5. számu szobákat béreltek ki hálószobául. Az egyikért tizenegy, a másikért kilenc koronát fizetnek.

Bárczy Neumayer látogatásáról.

Bárczy István polgármester egy hirlapiróval beszélgetett a huskérdésről.

— Ugy-e bár polgármester ur — kérdezte a hirlapiró — az Ön bécsi kollegájának budapesti látogatása leginkább az ausztriai huskérdéssel függ össze.

— Nam egészen, — felelte Bárczy — bár természetes, hogy ez érdekli őt a legjobban. Azonban főképpen udvariassági tény az ő budapesti látogatása, amely mellett nem lehet letagadni, hogy a Bécsben szorongató husdrágaság kérdésében való megállapodás céljából is jött.

— Mennyiben befolyásolja ez a látogatás

— Semmi esetre se lesz befolyással ez a látogatás arra a határozatra, amelyet a közélelmezési ügyosztály az argentinai hus kérdésében hozott. Csupán annyiban fog változni a dolog, hogy határozatunkat nem fogjuk olyan merev formában az osztrákok tudomására hozni, mint eddig akartuk. Meg akarjuk óvni az udvariassági formát. Egyelőre azt fogjuk mondani, hogy próbálkozzunk a *közelebbi szerb marhával*, már csak azért is, hogy meg ne rémitsük a fogyasztóközönséget.

— Szóval — fejezte be a polgármester — a látogatás nem lesz befolyással az ügyosztály határozatára, amely rövidesen ankét, és innen a tanács közvetitésével a közgyülés elé kerül, amely bizonyára el fogja fogadni azt.

Neumayert felelősségre vonják.

Bécs, okt. 1.

Neumayer polgármester budapesti utjába sehogysem tudnak belenyugodni a bécsi keresztényszociálisták. Különösen az a csoport, melynek *Gessmann* a vezére, haragszik Neumayerre, aki viszont *Weiszkirchner* kereskedelmi miniszter, a másik keresztényszociálista vezér, fogott pártfogásába. A tegnap esti elutazásnak egy érdekes előzmény volt. Az alsó-ausztriai tartománygyülés tegnapi ülése alatt Weiszkirchner magához kérette a Gessmann-csoport egyik tagját, Steiner képviselőt és kérte, hogy ne görditsenek akadályt Neumayer budapesti látogatása elé. Steiner kijelentette hogy a keresztényszociálisták nagy csoportja nem helvesli a látogatást, annyit azonban megigért, hogy ez utazás elé előzőleg nem görditenek akadályokat. Kijelentette azonban, hogy ha Neumayer visszatér Budapestről, a keresztényszociálista polgári klub ülésén szóba fogják hozni az utazást és számonkérik tőle a látogatás okait és céljait. Igy tehát kétségtelen, hogy a budapesti látogatásnak még folytatása, is lesz.

»Ofen-Pest és Arad«.

Bécs, okt, 1.

A keresztényszociálisták lapja, a Reichspost ma ujból támadja Neumayert a látogatás

---

Kezdődik a sirás.

— Aldott ember volt, — az Isten nyugosztalja!

— Már az igaz, — sóhajt egy hang — hogy segitett az ügyefogyottakon. Szent Mihálykor lesz egy esztendeje, hogy az uram a kutba esett. Eppen miséről jött a lelkem, János bácsi, mikor kiszaladtam az utcára kétségbeesve.

— Mi bajod Evi? — mondta ő.

— Jaj, lelkem János bácsi, az uram, az uram, az uram . . .

Csak ennyit tudtam mondani.

— Hol az urad? mi baja az uradnak?

— Jaj nekem, a kutban, a kutban, a kutban . . .!

Hát lelkem teremtette, nem elvetette a botját, mándliját? De az uramat kimentette a kutból, Oh lelkem, János bátyám, mintha még most is látnám a küszöbön. Már akkor mondtam én, hogy Istennél vagyon az ő orvossága . . .

— Még tegnap azt gondoltuk, megfordul a baja.

Káposztát kért, oszt' — hogy ne hazudjak — hát egy virágos tállal elfogyasztott.

— Ki mondta volna kenderáztatáskor, mikor olyan sok maskurát csinált, hogy — ehun ni! — ma már ilyen csöndes legyen!?

— A jószivü ember mindig jókedvü.

— Az én tehenem, a kajla, üvegbe lépett a tinójáráson . . .

— Melyik tehened — Juli?

— Melyik? a kisebbik meg a nagyobbik, 'iszen csak egy van! a melyiket a Dudás sógor vett a margittai vásáron.

— Üvegbe hágott?

— Üvegbe hát. Mert ennek a mostan falugyomának (értsd: biró) csak a korcsma a gondja az esküdtekkel együtt; de hogy a tinójárást csak egyszer is végig vizitálná, arról szó sincs. — Hát a szegény Kajla is bele lépett egy üvegdarabba. A lelkem szegény János bátyám, kivette az üveget, aztán bedörzsölgette kámforos pálinkával . . .

— Mivel? Kámforos pálinkával?

— Avval hát.

— F . . . vel, a ki megettel Há'iszen arra nem kell egyéb, mint gyertyaszentelőkor fogott bőregér foga összekeverve bazsalikum levéllel, meg nagyszombaton kért tömjénporral, hozzáadva három kanálra való borecetet. Avval a lével aztán napnyugatnak fordulva hétszer kell megkenni az üveg helyét, aztán a tehén szemét befogni s el kell mondani szent Vendel imádságát. Nem egy tehenet, de Kujtorgó Mátyás élő ember, megmondhatja, hogy a szolgájának a talpát is helyre hoztam vele.

Ilyen és hasonló beszédek folynak tovább a halottas szobában.

Néha bejön a szomoru szivü özvegy is, — és kezdődik az elsiratás, a fájdalmas panasz.

— Oh, jaj! Ki vagyok én mostan? Kinek hivnak engem, ha te most itt hagysz? Szegény, özvegy asszony! Neveletlen árvák boldogtalan anyja! . . . Mit vétettem neked, hogy igy megszomoritottál? Ha bajom lesz, kinek panaszoljam? Oh én kedves páromi Oh csak egy szót szólnál!

Másnap egész a koporsó leszegezéséig elmarad az elsiratás.

Mikor a halottat kiviszik a szobából, a koporsót háromszor a küszöbhöz ütik, hogy a benne levő soha többé vissza ne találhasson.

A temetési szertartás mindenütt egyforma, csak egyik-másik helyen a bucsuztató van szokásban.

A temetést a nép a bucsuztató után itéli meg s a kit a kántor fütől-fától elbucsuztat, azt még évek mulva is megemlegetik.

Magam is faragtam olykor ilyenféleképpen:

Tátogató Őrzse, életem hü párja,
Kivel harminc évet éltem házasságba,
Borulj koporsómra, bucsuzz el poromtól,
Isten-hozzádomat mondom el siromból!

Miska kedves fiam! te vagy legnagyobbik,
Gyámolitsd anyádat s testvéridet holtig.
Ferkó, Pista, Kati, öregebb bátyátok
Lesz majd az apátok; szavát fogadjátok!

Müvészeti fényképészet

DAJKOVITS E.

Nagyvárad, Sas palota.

A mai naptól kezdve rendkivüli kedvezmény:

6 drb. matt platin visitkép . . 6 K.
6 drb. matt platin kabinetkép 12 K.

Vászonpapiron készült képek ugyanilyen árban a legfinomabb kivitelben.
Menyegzői képekhez passepartout ingyen.

miatt. Azt irja, hogy a látogatás csak »Ofen-Pest« nek szólhat, a birodalom Bécs után leggazdagabb városának, de nem Magyarország fővárosának. Az a gyülölet — irja a Reichspost« — amelyet Lueger hirdetett, nem a magyar nemzet ellen szól, hanem azon magyar politika ellen, amely a birodalom egysége ellen tör. — És Lueger testamentumának az a része, amely a birodalmi egység fentartására és a Magyarországban lakó elnyomott népek jogainak megvédésére vonatkozik, mindig alkotó része marad a keresztényszociálistapártnak programmnak. Kár tehát Magyarországon nagy reményeket füzni Neumayer látogatásához, mert azokkal, kik Aradra zarándokolnak, Bécs nem köthet paktumot.

A megye védekezése a kolera ellen.

A járási orvosok értekezlete.

Biharvármegyében nagy apparátussal kezdték meg a kolera elleni védekezés munkálatát. Dr. *Móricz* Ernő megyei főorvos oly lelkiismeretességgel és szigoruan kezeli ezt a veszedelmes ügyet, hogy a lakosság valósággal meg van nyugodva, ami pedig legfőbb a rém elleni védekezésnél.

A megyei főorvos tegnap ebben az ügyben az összes járási orvosokkal értekezletet tartott, amelyen a védekezés egyöntetü módozatait határozták el.

A tegnapi tárgyaláson a járási orvosok megállapitották, hogy a magyar vidékeken a védekezés munkálatai már csaknem mindenütt készen vannak. Itt a hatósági intézkedések végrehajtása nem ütközött akadályokba. Ellenben a hegyvidék egészségügyi viszonyai bizony nem valami fényesen állanak.

A hegyvidéken elsősorban kevés az orvos. A lakosság pedig oly primitiv intelligenciával rendelkezik, hogy valósággal karhatalommal kell intézkedni bármiféle egészségügyi intézkedés végrehajtása érdekében.

A tegnapi értekezleten elhatározták az orvosok, hogy javaslatot tesznek az alispánhoz, miszerint rendelje el, hogy mindazon községekben, ahol orvos nincs, megfigyelő házakat épitsenek az előljárók. Ezen kivül a már kiképzett fertőtlenitőket a községek kolera esetén fizetés mellett rendszeresitsék, ahol nincs még fertőtelenitő, ott az előljáróság rövid időn belül megfelelő fertőtelenitő egyéneket képeztessen ki.

A veszedelem keletkezése után kérjen a vármegye az államtól minden járás területére két járvány orvos kiküldetését. A jelenleg betöltetlenül lévő orvosi állások mielőbbi betöltését szintén javasolja az orvosi értekezlet.

Igen érdekes, hogy az orvosok már most kötelezni kérik a lakosságot arra, hogy mindenki sósavat szerezzen be és azt megfelelően higitva naponként szedje.

Az értekezleten végül megállapodtak abban is, hogy minden kolera esetről azonnal értesiteni fogják a főorvost, aki viszont a belügyminiszterhez tesz jelentést. A köztisztasági intézkedéseket minden községben a legszigorubban fogják végrehajtatni.

Az értekezet déli 12 órakor ért véget.

A költségvetés beterjesztése. Lukács László pénzügyminiszter az 1911. évi költségvetést az eddigi tervek szerint csak október 12-ike után, a delegációk ülésezései alatt fogja bemutatni a képviselőháznak. A költségvetés összeállitása és nyomdai előállitása ugyanis több hetet vesz igénybe.

A vármegye kaszárnyája.

Hol legyen a tisztviselőtelep?

Nagyváradon alig van egy néhány ember, aki tudna arról valamit, hogy a váradi kaszárnyák közül egy Biharvármegye tulajdona. Pedig igy van. Biharmegyének van egy kaszárnyája, amelyhez a vármegyének mindössze annyi köze van, hogy 15 évenként megköti rá a szerződést a kincstárral, aztán a 15 év letelte után ismét szerződnek ujabb tizenöt évre. A haszonbér hihetetlenül kevés. Talán az egész országban nem laknak oly olcsón a katonák, mint ebben a kaszárnyában. Ezért a kaszárnyáért ugyanis nem fizet a kincstár semmit. Használat fejében mindössze jó karban tartja az épületet és ezzel vége.

Kissé különösen szeretek róla most tudomást, hogy a vármegye milyen gavallér a kincstárral szemben, akkor mikor a legszükségesebb kiadásait is csak épen, hogy fedezni tudja. A kaszárnyában fekvő érték azonban nem sokáig fog gyümölcsözetlenül heverni. A megyei tisztviselők ugyanis mozgalmat inditottak az iránt, hogy a kaszárnya bérletét mondja fel a vármegye a kincstárnak.

A kaszárnya a Füzesen van. A vármegyére még a hatvanas évekből maradt az ócska épület tömb, azóta 1877-ben a vármegye először kötött szerződést a kincstárral. Ebben a szerződésben a vármegye még teljesen dijtalanul adja át a kaszárnyát használatra a kincstárnak. A szerződés 1892-ben járt le, amikor a megye szabadulni akart az ócska kaszárnyától és felajánlotta a kincstárnak, hogy vegye meg. A kincstár azonban nem volt hajandó megvásárolni az épületet, mire akarva, nem akarva megint csak a kincstárnak adták ki. Ezuttal már a tüzbiztositás eszközlését is kiköltötte a vármegye.

A kaszárnya épülete előtt hatalmas szabad terület van, amelyen eddig szabadon közlekedhettek a fuvarosok. A kaszárnya legujabb parancsnoka azonban bekeritette a területet és azt is a huszárok gyakorlatára használják, igy a küzlekedés azon a részen tilos.

A kaszárnya épületei régi, más célra teljesen alkalmatlan helyiségek, azonban oly hatalmas területen teküsznek, hogy könnyelmüség a városnak ezt a részét ily rozoga épületek által fejlődésben megakadályozni. A kaszárnya tehát a város szépészeti szempontjából is kifogás alá esik. De a vármegye gazdasági szempontjából is nagy hiba ezt a hatalmas területet tovább is parlagon hevertetni. Különösen most nem szabad a megyének a régi álllásponra helyezkedni, amikor a kaszárnya közelében fog felépülni a harmadik vasuti hid.

A tisztviselők a mozgalmat ugy kivánják megindi'ani, hogy mondja ki a vázmegye, miszerint a kaszárnya bérletét már most felmondja és a kaszárnya telkén a megyei tisztviselők részére tisztviselőtelepet létesit. Az esetben, ha ezt nem teljesitené a vármegye, ugy a telket parcellázza és a tisztviselők részére a lehető legjutányosabb árban adja át.

A tisztviselők ezen mozgalmának semmi sem áll utjába és ismerve a vármegyének a tisztviselőivel szemben mindenkor tanusitott loyalitását, reméljük, hogy ezuttal nem fog elzárkózni kérelmük elől,

A Bölcsőde-egylet beszámolója.

Nagyvárad város egyik leghumánusabb, régi egyesülete a *Bölcsőde-egylet* tegnap, szombaton délelőtt közgyülést tartott, amelyen nemcsak beszámolt müködésével, hanem betöltötte a már öt év óta üresedésben levő elnöki széket.

A bözgyülés választása szerencsés, mikor *Fetser* Antal felsz. püspököt sikerült megnyerni az egyesület élére, akinek elismert buzgalma, fáradhatatlan tevékenysége bizonyára ujabb eredményes korszakot nyit meg az egylet eddig is áldásos sikerekben gazdag életében.

A közgyülésen dr. *Molnár* Imre alelnök elnökölt s jelenvoltak: özv. Des Keherolles-Kruspár Sándorné, özv. Grunwald Henrikné, Schlauch Josefin, Fetser Antal, Gábriely Lajos, dr Vucskics Gyula, dr. Hoványi Gyula.

A közgyülés megnyitása után elnök inditványára első sorban az elnöki széket töltötték be s egyhangulag lelkesedéssel Fetser Antal felsz. püspököt választották meg az egyesület elnökéül, aki az elnökséget elvállalta.

Ezután a tisztikart ujból megalakitották és pedig: alelnökök lettek dr. Molnár Imre és Fablonszky Emil, pénztárnok dr. Hoványi Géza, titkár Böszörményi Géza, számvizsgálók dr. Vucskics Gyula és dr. Hoványi Gyula, orvosok dr. Fráter Imre, dr. Mayer László és dr. Wimmer Julián. A női választmányba uj tagul dr. Hoványi Gyulánét, a férfi választmányba pedig uj tagukul dr. Vucskics Gyula, Hoványi Gyula, Imrik Sándor, Halász Gyula választattak meg.

Az egyesület 1908. és 1909. évi számadásait jelentésétel végett kiadták a számvizsgálóbizottságnak.

Elnök beterjesztette az egyes let által fentartott óvodák és bölcsődék müködéséről összeállitott érdekes jelentést, amely világot vet arról az áldásos munkáról, amelyet az egyesület kifejt.

A jelentés szerint az egylet *várad olaszi i* óvodájában az 1907—1908. tanévben volt 88 fiu, 102 leány, összesen 190 gyermek, az 1908—1909. iskolai évben volt 81 fiu, 110 leány, összes-n 191 gyermek, az 1909—1910. tanévben volt 115 fiu, 115 leány összesen 230 gyermek.

Az *olaszi-i* bölcsődében volt az 1907—

---

a főváros magatartását az argentinai husbehozatal tárgyában?

Igy megy aztán sorba, s a kinek a neve előfordul a versben, az ráborul a koporsóra. Mikor pedig megszünt róla az ének, akkor helyet csinál annak, a ki utána következik.

Az utolsó darab tölddel elhangzik az utolsó jajkiáltás is. Az özvegynek, a gyermekeknek, meg egy-két öreg asszonynak szabad még egy keveset zokogni; mikor aztán a »szent Mihály lovát« kivül tették a temetőn, véget ér teljesen a siralom.

Most a gyertya-osztogató asszony kifizeti a soha ki nem elégithető minisztráló gyerekeket.

A temető-kapun kivül már a rokonság telveszi a háziasság és vendégszeretet ruháját s megkivánja, hogy egy-két szives szóval meghivják a »torra.«

— Adám bácsi! Aztán oda lásson ám!

— No, majd elnézünk egy kicsit.

— Sári ángyom! a Danikát is elhozza ám!

— No bizony, köll is oda gyerek, láb alá.

Az emberek eztán bebalangnak s kalapjukat az ajtófélfához ütik, azzal a jó kivánsággal, hogy a ki kivül maradt, az már be ne találjon.

A torvacsora pálinkával veszi kezdetét, azzal a folyó tüzzel, mely az ördög konyháján készül. Ez már a tótnak ugy az inye alá nőtt, hogy ez a mindennapi itala.

Ma holnap már a »Miatyánk«-ba is bele kerül kenyér helyett.

Ha ez az egy káros népszokás kiveszne, bizony el lehetne mondani:

— Istennek hála érte!

1908. tanévben 12 fiu, 17 leány, összesen 29 gyermek, az 1908—1909 tanévben volt 30 fiu és 21 leány, összesen 51 gyermek. Karácsonykor az óvodában 25—30 gyermek, a bölcsődében pedig 20—25 gyermek kapott ruhát és cipőt. A gyermekek tekintélyes része rendszeresen ebédet is kapott.

Az egyesület *várad-velencei* óvodájában az 1907—1908. tanévben 43 leány, 46 fiu, összesen 89 gyermek, az 1908—1909. tanévben 65 leány, és 61 fiu, összesen 126 gyermek, az 1909—1910. tanévben 71 leány és 78 fiu, összesen 149 gyermek volt. A három év karácsonyán 87 gyermek kapott ruhát és cipőt.

A *várad-velencei* bölcsődébe az 1907—1908. valamint a következő két évben állandóan 18—20 gyermek járt, akiket ebéddel elláttak, karácsonykor pedig ruhaneműket kaptak.

A várad—ujvárosi óvodában az 1907—908. évben az óvodai napok száma gyermekenként és naponként összesen 53960, ebédes nap 8·64 százalékot; — az 1908—9. évben a napok száma 51.890, ebédesnap 7·45 százalék; az 1909—10. évben a napok száma 49.980 az ebédes nap 6·10 százalék.

A várad—ujvárosi bölcsődében a gondozási napok száma 2430, az 1908—9. évben 2524, az 1909—10. évben 1407.

Ezután elhatározta a közgyülés, hogy kérni fogja Nagyvárad városától az egylet olaszi óvodája részére a nehai *Szanisszló* püspök által a várad-olaszi óvoda céljaira tett alapitvány kamatait. Az egyesület Olasziban tart fenn, ehát teljesen megfelel az alapitó levél rendelkezéseinek.

A 4. sz. káptalan a Gilányi-soron egy telket adományozott az egyletnek, amelyre óvodát és bölcsődét szándékozik az egyesület épiteni.

Legközelebb ez a terv is megvalósul, amennyiben a telken kivül mintegy 30.000 koronája van már e célra az egyletnek.

UJDONSÁGOK.

* **A kalocsai érsek betegsége.** Kalocsáról jelenti tudósitónk: *Városy* Gyula kalocsai érsek állapotában ma sem állott be semmi változás. Az érsek az éjszakát nyugtalanul töltötte, csak reggel felé mutatkozott némi könnyebbülés. Orvosai szinte csodálatosnak mondják az érsek szivósságát, mellyel a hosszu és nehéz betegségnek ellent tud állani. Azonban tartanak attól, hogy egy erősebb roham mégis katasztrófát idézhet elő.

* **Kitüntetések.** A király *Balics* Lajos győri kanonokuak a harmadosztályu vaskoronarendet, *Fennesz* János sopronszentmártoni esperesnek a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta.

* A **Palotay-emlékünnep.** A Szent László-intézet és kolduságoló-egylet volt kiváló elnökének, *Palotay* László nagyprépostnak az arcképét, mely *Böszörményi* Géza ügyvéd sikerült munkája, ma fogják leleplezni a Szaniszló utcai Szent László-Menedékházban. Az ünnepély délelőtt 11 órakor lesz és az ünnepi beszédet dr. *Papp* Károly ügyvéd fogja tartani.

* **Személyi hir.** Dr. *Schiff* Ernő gyermekkórházi igazgató-főorvos külföldi tanulmányutjáról hazaérkezett és rendeléseit megkezdte.

* **Elhunyt bárónő.** Részvéttel vettük a gyászhirt, báró *Luzsenszky* Etelka ürhölgy halláláról. Az elhunyt unokanővére volt néhai báró Dőry József főispánnak. A gyászhir városunk előkelő társadalmában mély részvétet keltett. A köztiszteletben állott bárónő elhunytát nővére báró Luzsenszky Lenke urhölgy gyászolja. A Rákóczy-uti gyászházban felállitott diszes ravatalt már tegnap elboritották rengeteg koszorukkal. A temetés holnap, hétfőn, október 3-án délután 4 órakor lesz a Rákóczi-uti 25. sz. házból.

* **Oltáregyesületi ájtatosság.** Az oltáregyesületi istentiszteletek ma, vasárnap, október 2-án a *Szent László templomban* tartatnak meg. Reggel 7 órakor szentségkitétel s délelőtt 9 órakor ünnepélyes szent mise és szent beszéd lesz. Délután 5 órakor litánia és prédikáció után az Oltáriszentség ünnepélyes betétele zárja be az ünnepélyt.

* **Koleragyanus eset Nagyváradon.** Nagy riadalmat okozott tegnap este 9 órakor egy hirtelen rosszullét, melyről a kolerára következtettek. A Nagyteleki-utca 5. sz. a. lévő Erdős dr házába hivták ki a mentőket este 9 órakor azzal, hogy Fráter Gyula nevü fiatalemberen a kolera tünetei mutatkoznak. A mentők azonnal kivonultak. Ekkor már Erdős dr megvizsgálta a beteget, akin megállapitotta, hogy az este tulságosan sokat evett és innen keletkeztek a tünetek, amelyek azonban korántsem kolera-tünetek. Fráternek már semmi baja sincs.

* **Adomány a Mensa Academicának.** A nagyváradi kir. kath. jogakadémia tanári kara a jogakadémia diák-asztalnak, a Mensa Academicának 100 koronát adományozott.

* **Áthelyezés.** Papp György görögkeleti lelkészt a püspök Sályiból Belényesujlakra helyezte át.

* **A hivatalos lapból.** A m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter *Németh* Ferenc nagylózsi r. kath. felekezeti iskolai tanitót a feketeerdői állami elemi népiskolához rendes tanitóvá nevezte ki. — A nagyváradi m. kir. pénzügyigazgatóság N. *Tóth* Sándor igazolványos nyugalmazott csendőr, cimzetes őrsvezető, szeghalmi lakost a berettyóujfalui m. kir. adóhivatalhoz hivatalszolgává nevezte ki.

* **Képkiállitás a megyeházán.** A napokban megirtuk, hogy a szépmüvészeti akadémia néhány jeles tagja Nagyváradon képkiállitást fog rendezni. Mint ujabban értesülünk, a kiállitás október 7-én nyilik meg a megyeháza nagytermében. A jeles növendékek müvei nagy érdeklődésnek néznek elébe, annál is inkább, mert közülök nem egynt igen értékes dolognak ismertek el a fővárosi kritikusok is.

* A **főzőiskola megnyitása.** A Bottó hagyatékából létesitett főzőiskola holnap kezdi meg müködését. Az épület átalakitását tegnap tekintette meg a bizottság. Jelen voltak: *Rimler* Károly polgármester, Kőszeghy József főmérnök, dr Mayer László v. főorvos, Lukács Ödön tanácsnok, Juricskay Barna tb. tanácsnok, továbbá a felügyelő bizottság tagja: Kepes L. Miklós, Materny Imre, Balogh Döme, Sinka László, Nagy Károly. Megtekintették az épületet s azt teljesen megfelelőnek és egészségesnek találták. Holnap, hétfőn megkezdi a főzőiskola müködését, 7 növendékkel, akik közül 6 fizetéses és 1 ingyenes. Rimler Károly polgármester rövid beszéddel megnyitotta az iskolát s átadta özv. *Christó* Miklósné vezető tanitónőnek. Kitartást és sikert kiván az iskola vezetéséhez. Szükséges, hogy a benlakásra szolgáló helyiségek is felszereltessenek s erről a tanács mielőbb intézkedik.

* **Vitális büntársait letartóztatták.** Vitális Imre büntársai közül nyolcat letartóztatott a csendőrség. Megállapitották ugyanis, hogy a hirhedt haramiát állandóan nyolcan táplálták. Sőt megállapitották azt is, hogy Vitális két hétig el se mozdult a község határából. Két hétig állandóan Szent-Márton község határában a nádasban tartózkodott. Ide hoztak ki neki liba, csirke pecsenyét. Ezt kétségtelenül meglehetett állapitani a csontmaradványokból. A csendőrség tovább nyomoz a többi büntársak kézrekeritése végett.

* **Uj jelzések a villamoskocsikon.** A Nagyváradi Városi Vasut üzletigazgatósága tudatja a közönséggel, hogy a holnapi naptól kezdve uj irányjelzések lépnek életbe. A közlekedés irányát mutató jelek a következők:

az A-val jelzett kocsik: Nagyvárad p. u. — Váradvelence és vissza;

a B-vel jelzett kocsik: Nagyvárad p. u. — Aradi-ut — végpont és vissza;

a C vel jelzett kocsik: Szent László-tér — — Templom-tér és vissza;

a D-vel jelzett kocsik: Szent László tér—Kert-utca—Rhédey-kert és vissza;

az E-vel jelzett kocsik: Szent László tér—Szacsvay-utca—Rhédey-kert és vissza;

az F-el jelzett kocsik: Szent László-tér — Bányasor és vissza.

A közönség tájékozására minden kocsiban irántyáblák vannak kifüggesztve és a vonalak végpontjain, valamint a Szent László-téren magyarázó táblák vannak felállitva. Ezzel egyidejüleg a régi jelzések érvényen kivül helyeztetnek.

* A **tertőző-betegségek statisztikája.** Nagyvárad város területén szeptember hó második felében előfordult tertőző betegségekről dr. *Mayer* László városi főorvos beterjesztette jelentését. E szerint szeptember 15-től 30-ig: hörghurut 1 esetben fordult elő, vörheny 13 esetben, 1 halálozással, difteritisz 3 esetben, kanyaró 2 esetben; tifusz 10 esetben, mig szeptember első feléről 40 beteg maradt, tehát a fél hónap alatt 50 tifusz beteget gyógykezeltek, akik közül meggyógyult 10, ápolás alatt maradt október 1-re 40.

Paróczay Mátyás
elsőrendü cipész üzlete
NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-utca 1. szám.

Egyéves önkéntes uraknak készitek lábbelit minden fegyvernemhez a legkényelmesebb kivitelben.

Rendelés szerint a legszebben készit
uri, női és gyermekcipőket
Vidéki megrendeléseknél elegendő egy használt cipő beküldése.

* **Az utak befásitása.** A miniszter kötelességévé tette a törvényhatóságoknak, hogy az utakat gyümölcsfákkal ültessék be. Nagyvárad városa csak részben tett ennek eleget Kőszeghy József főmérnök előterjesztést tett, hogy az Oláh-apáti, Nagykéri utakat, Szőlős-utcát és a járványkórházhoz vezető László-utat fásittassa be a város. A város főkertésze jelentést tett, hogy ezen utak befásitása erősebb dió és szilvafákkal, az összes ültetési munkákat is beleszámitva, 2659 koronába kerülne.

* **Vizet és világosságot.** *Fried* Ferenc törvényhatósági bizottsági tag tegnap többrendbeli kérelmet, illetve inditványt adott be Nagyvárad városához. Az egyikben rámutat, hogy a város egyes helyein mily nehezen jutnak egészséges ivóvizhez a lakosok, s kéri, hogy Várad-Velencén, Szent-Jeronos-, Erzsébet- és Gyárutcák torkolatánál mielőbb állittasson fel egy közkutat a város. — A másikban felemliti, hogy a nagy forgalmu Kolozsvári utcán csak egy helyen, a Templom téren van ivlámpa felállitva, holott az utca több pontján szükség volna nagyobb világosságra. Kéri, hogy Kolozsvári-utca elején, továbbá Hajó-téren, Gilányi-utca elején pedig a gyógyszertár előtti téren állitson fel a város ivlámpákat.

* **Bezárt iskolák.** Nagyvárad iskoláiban a gyermekek között elharapództak a különféle fertőző betegségek. Az Őr-utcai községi iskolában legjobban befészkelték magukat a gyermekbetegségek s egyszerre öt osztályt záratott be bizonytalan időre a főkapitány.

—

Törlesztéses kölcsön!

Feltételek

Teljes árfolyam

5.65 annuitás.

LÁSZLÓ ERNÖ

bank és kereskedelmi irodája

Nagyvárad, Lévay-palota,

Ezredévi emlék tér sarok.

—

x **A Lloyd kávéház** ujonnan épitett és fényesen berendezett téli kerthelyiségében október hó 1-én következő pompás mozgófényképek kerülnek bemutatásra. 1. Teveverseny Egyptomban. 2. Kutya és a szerelmes. 3. Bünhődés. 4. Rossz gyám. 5. Sevilla. 6. Palika toreador lesz. 7. Akasztott ember kötele. 8. Sarkvidéki expedició. Beléptidij nincs. Kezdete este 9 órakor. Kitünő ételek, italokról gondoskodva van. A jövő hét folyamán az utolsó *bihari haramia, Vitális élettörténete* és elfogatása lesz látható. A nagyérdemü közönség becses pártfogását kérik mély tisztelettel *Hartstein és Orlei* kávéháztulajdonosok.

—

Értesitès!

Tisztelettel értesitjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet ujdonságaink már **megérkeztek**. Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni szivesked-jenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsü megbizásuknak.

HÁBER ÉS TÁRSA

első amerikai férfiszabók.

Nagy Sándor utca 1. szám.

* A **Bonboniére szinpad októberi müsora.** A fényes októberi müsor egy csapásra meghóditotta a közönséget. Kondor Ernő, ez a zseniális művészdirektor a legnagyobb áldozatokat nem sajnálta, csak egy olyan finom intim müintézetet alapitson Nagyváradon, amely most az egész vidéken unikum és teljesen fővárosi nivón álló. Kulturszükségletet pótol a Bonbonniére Nagyváradon, melyet ma minden intelligens és differenciálódott izlésü ember megkövetel magának. Az uj müsorból elég legyen csak kiemelnünk La Belle Rozaldát, a világhirü 25 szépségdijat nyert spanyol táncosnőt, Nógradi Gizit, a nagytehetségü cabaretdivát, Eurydice klassikus táncosnőt, Albert Gizi énekesnőt, a The 3 Rajuna angol excentrikusokat, továbbá Gyenis Ede és Bocska Béla magyar komikusokat. Minden este fellép Kondor Ernő igazgató. Helyárak 3, 2, 1 korona. Vasarnap délután félhelyárak. Kitünő francia konyha. Előadás után 12 órakor Cabaret Blanc az ujonnan szerződtetett táncosnőkkel. Belépő dij nincs.

—

Uj áruház!

Hölgyeim! Sok pénzt takaritathatunk meg, ha

Radó és Kertész

Kossuth-utca 2. sz. -:- Telefon 10—12. sz.

Uj női divatáruházának megkezdődött **nagy őszi occassiójáit**, valódi angol és francia kosztüm és bluz kelme ujdonságait megtekintjük. Feltünő olcsó árak. Legmegbizhatóbb bevásárlási forrás, menyasszonyi kelengyéket csak itt szerezhetünk be olcsón. Elsőrendü vászon és asztalnemüek, szőnyegek és függönyök nagy választékban.

—

x **Különleges női kalap kiállitás,** mely a Pannónia szálloda I. emelet 2. sz. alatt megnyilott, ma ujabb kalap különlegességek érkeztek, melyek még csak ma láthatók.

—

A legujabb! A legszebb!

Felöltők — Bluzok
Kosztümök — Aljak
Toilettek — Pongyolák

Gyermekruhák

Készen és méret után olcsó szabott árak mellett. Szövet, selyem ruha kelme különlegességek.

SPITZER BÉLA

Nagyvárad, Rákóczi ut.

Elsőrendü angol és francia gyászruhák 12 óra alatt készülnek.

* **Egy gyártelep fejlődése.** Nagyvárad város gyári ipara az utóbbi években rohamos fejlődésének indult. Kisebb vállalkozásokból hatalmas ipartelepek lettek, melyek a munkások százait foglalkoztatják. Egyik ily rohamosan fejlődő gyártelep a **Vadász és Grósz** féle kocsigyár, mely ma már e szakmában a legelső az országban. A törekvő tulajdonosok a modern technika legtökéletesebb eszközeivel szerelték fel a gyárat s a legutóbbi hidegráfuzó gépet állitották fel. Ezzel a géppel 5 perc alatt szurják meg a ráfot, ami eddig hosszadalmas és drága munka volt. A gyár mai számunkban közölt hirdetésére felhivjuk olvasóink figyelmét.

CZAPFALVI JÓZSEF

mázoló, épület és butorfestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készitését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszertári berendezések és butorok festését, kerti butorok zománcozását és porcellán utánzást. Vidéki megrendeléseket a legpontosabban készitek.

Tisztelettel

358 **Czapfalvi József.**

—

x **Óriási tulhalmozott** áruraktár folytán csillárjaimat gyári arban kiárusitom. Ventillátorok, szellőzők, telefonok, csengők, villámháritókmindennemü világitási berendezések a legmélytányosabb áron beszerezhetők **Stern,** Nagyvárad, Bémer-tér 3. Telefon 556. szám.

—

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK fehérnemüek legjobb minőségben és : kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

—

Jó tanács kolerás időben. Ügyelj a tisztaságra, élj és igyál mértékletesen és igyál meg reggel, délben és este egy-egy pohárka Esterházy cognacot. Kovesd e tanácsomat és egészséges maradsz.

—

Ifj. Rimanóczy Kálmán

mübutorgyára

Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállitás. Egyes butordarabok avagy egész lakásberendezések, iparmüvészi tervezések és költségvetések dijmentesen eszközöltetnek. Uj szerkezetü service-asztalok mahagoni, palisander és citromfából. A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos képviselete, eredeti gyári árak mellett.

—

A legszebb

nyári ujdonságok megérkeztek

Spreng Testvérek

zöldfa-utczai czipő, kalap és uridivat áruházába'

Férfi fehérnemüek, czipők, kalapok, nyakkendők, gallérok, harisnyák, esőernyők és sétabotok a legnagyobb választékban

Szolid kiszolgálás. Olcsó árak.

Meghivó.

A Szent László nyomda részvénytársaság 1910. évi október hó 17-én, hétfőn délután öt órakor a nagyváradi kath. kör helyiségében tartja

évi rendes közgyülését,

melyre a t. részvényeseket meghivja

az **Igazgatóság**.

Tárgyak: 1. Az 1909. év zárószámadása.
2. Az igazgatóság jelentése az 1909. üzletévről.
3. A felügyelő bizottság jelentése a mérleg vizsgálatáról.

Járványos betegségeknél

mint **kolera**, typhus vagy lázas betegségeknél fő a viz, legbiztosabb óvszer a

mint **nyálka oldó szer,** ugy magában, mint meleg tejjel vegyitve **köhögésnél, rekedtségnél, fűdőhurutnál** stb. legjobb gyógysikerrel ajánltatik. Nehezen emésztő, gyomorhurutnál kitünő hatása van! Hugyhajtó gyógyital! — Kérjük minden kávéházban és vendéglőben bor vagy pezsgőhöz, mindenkinek kitünően fog izleni.

SZINHÁZ.

Heti müsor:

Vasárnap d. u. Gyurkovits lányok.
Vasárnap este: Muzsikus lány (premier).
Hétfő: Muzsikus lány.
Kedd: Muzsikus lány.
Szerda: Muzsikus leány.
Csütörtök: Bánk-Bán.
Péntek: Remény (premier).
Szombat: Remény.
Vasárnap d. u.: Drótostót.
Vasárnap este: Gülbaba.

Bihari Böske.

Egy temperamentumos, ügyes és bájos fiatal leány mutatkozott be tegnap Luxemburg grófjában, az uj szubrett, *Bihari* Böske. Szerződtetése határozott nyereség a társulatra. Igaz, hogy igazán elsőrendü szubrettünk van Zsigmondy személyében, de ma, amikor folyton az operettek vannak müsoron, egy szubrett nem képes minden szerepet maga játszani s szükség van olyan második szubrettre, aki elsőrendü szerepeket is játszhatik. Ezért mondjuk, hogy nyereség Bihari Böske szerződtetése, aki, ugylátszik összes eddigi második szubrettjeinket felülmulja tehetség és rutin dolgában. A hangja nem erős, de kellemes, játéka élénk, változatos, megjelenése igen rokonszenves. S ép külső sikert is aratott, nagyon sokat tapsolták kitünő partnerével Gózonnal együtt. Összes duettjeiket többször meg kellett ismételniök. Egyszóval Bihari Böske bemutatójáról csak jót jegyezhetünk fel. Azt hisszük, jó véleményünk később sem fog megváltozni.

—ó.

A ma esti premier. Ma este mutatják be a szigligeti szinházban Jarnó György, a finom hangulatokat kereső népszerü bécsi zeneszerzőnek divatos szép operettjét a Muzsikus lányt. A poétikus operett sujetjébe érdekesen rajzolódik bele Haydinnak, a nagy zeneszerzőnek alakja. Az ő kalandos életének motivumaiból van felépitve a rendkivül vonzó darab meséje. A muzsika pedig alkalmazkodik a mese hangulatához. Haydn zenéjének motivumaiból zseniálisan van feldolgozva a poétikusan finom és szellemesen könnyed operett.

Gyurkovits leányok. Herceg Ferencnek ezt a pompás életképét ma délután félhelyárakkal, teljesen uj szereposztással adják elő.

MULATSÁG.

A Legényegylet szüretimulatsága. A nagyváradi Kath. Legényegyesület sikerültnek igérkező szüreti mulatságot rendez október 2-án saját helyiségében. A mulatság a szokott mókákkal, szőllőlopással stb. lesz megtartva. Csőszleányok lesznek: *Bodnár* Jolánka, *Bodó* Boriska, *Jakab* Margitka, *Kis* Juliska, *Köszta* Juliska, *Lampel* Stefike, *Nagy* Juliska és *Nemes* Juliska. Csőszlegények lesznek: *Biró* János, *Frenczel* Károly, *Jakab* József, *Kos* Dénes, *Nagy* József, *Tarján* Sándor, *Torszin* Elek és *Vadász* Andor. Belépti-dij: 1 K. 50 fill. Kezdete fél 9 órakor

Friedländer I. Izsó

angol divat-szabó

Nagyvárad, Szt János-utcza.

TÁVIRATOK.

A nagyváradi püspökség betöltése.

Bpest, okt. 1.

A napokban félhivatalos forrásból nyert értesülés szerint közöltük, hogy a nagyváradi püspöki szék betöltése iránt már megtették a lépéseket és hogy gróf Széchenyi Miklós győri püspökkel közölték is a kinevezést. A Magy. Táv. iroda jelentése szerint ez a hir teljesen alaptalan. A félreértés onnan keletkezett, hogy Héderváry a királyi audienciáról jövet meglátogatta gróf Széchenyi Miklós római vatikáni követet s ezt a hirt elferditve adták le a bécsi lapok.

Az önkéntesség megszoritása.

Bécs, okt. 1.

(*Saját tud.*) A véderőtörvény most készülő reformja tudvalevőleg eltörli az ugynevezett Intelligenz-Prüfungot, vagyis magyarul a svindlikurzust. Egy évi önkéntességre tehát ezentul csak a középiskolai végzettség jogosit. Egy érdekes kivételt azonban a jövőben is fog tartalmazni a véderőreform. Lesz a törvényben egy passzus, amely felhatalmazza a hadügyminisztert, hogy különös esetekben, midőn valaki müvészi képességeinek, szellemi kiválóságának vagy intelligenciájának különös jelét adja, ezekben az esetekben a miniszterium iskolai végzettség nélkül is megadhatja az önkéntességi kedvezményt.

A turini találkozás.

Turin, okt. 1.

San-Giuliano olasz külügyminiszter és Aehrenthal közös külügyminiszter találkozása ujabb jele Olaszország és a monarchia szövetséges hüségének. A két külügyminiszter a tegnap esti diné után sokáig beszélgetett egymással.

Gróf Aehrenthal környezetéből egy magasállásu diplomata ezeket mondta a «Neue Freie Presse« levezőjének:

Olaszország és Ausztria-Magyarország a világpolitika nagy kérdéseiben teljesen egyetértenek. Aehrenthal meg van győződve Olaszország becsületes szándékairól és szövetséges hüségéről és tudja, hogy azok a hirek, melyekkel főleg a francia sajtó szeretné megbolygatni a hármasszövetséget, alaptalanok. A két kormány utat és módot fog találni arra is, hogy a határincidenseket korlátozza. A hármasszövetség nem fog hajótörést szenvedni ilyen csekélységeken.

Gümókór (tüdő)

köhögés, szamárköhögés, influenza és a légzőszervek bajainál

az orvosi kar kiváló eredménnyel alkalmazza a

SIROLIN „Roche"-t.

SIROLIN „Roche"-t kellemes ize és kiváló hatása folytán szivesen veszik. Az összes gyógyszertárakban eredeti SIROLIN „Roche" csomagolást kérjünk és határozottan utasitsunk vissza minden pótkészitményt.

Sirolin irodalmat M. 15. kivánatra ingyen és bérmentve küld

F. Hoffmann-La Roche & Co. —

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: **White-Mellville G. J.**

— Angolból. — 116

Az egyik nyelvével ragad el egy hallgatóságot, egy más tollával beszél rá egy nemzetet, egy harmadik tudja azt, hogy mikép kell irányozni egy ágyut, vezetni egy ezredet vagy intézni egy támadást. Olykor olykor találkozik egy kivétel, ki, mint Montarbas, szónok, iró és katona egy személyben. Az ilyeneknek a politikai zürzavarok a legjobb alkalmat szolgáltatják nagyságuk megalkotására. A forradalom kezdetén elemében találja magát az ilyen ember, nagy játéktér nyilik tehetségei számára mind két párton. — Annak közepén rendszerint leverve találja magát lábáról a zuhatag által, melynek szabad folyást nyitott, és a forradalom végén felre lökik, hogy helyet csináljon valamely vaskatonának, ki nem az esélyek embere, hanem érzi azt, hogy százezer jól szervezett katona ellen az erkölcsi érvek elvégre is mit sem használnak.

Ez alatt Montarbas polgár, miután a nép mozgalmának irányt adott, torlaszait megvizsgálta és Leoniet a mozgalom élére állitá, elment a jakobinusok klubjába, hol a tagok ebéd után összegyülekezni szoktak, hogy itt nyelve tökéletességre vigye a müvet, melyet kezével alkotni kezdett.

Ezen egykori aristokrata belépése mindig némi hatást gyakorolt ama kétségbeesett kalandorokra.

(Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósitások.

Budapest, okt. 2.

A gabonatőzsde.

50 kilogramonkint.

Buza októberre	—	—	—	10.14
Rozs októberre	—	—	—	7.35
Zab októberre	—	—	—	8.23
Tengeri májusra	—	—	—	5.59

Irányzat: Gyenge.

Értéktőzsde.

Magyar hitel	—	—	—	858.50
Osztrák hitel	—	—	—	669.—
4%-os koronajáradék	—	—		91.65
Államvasut	—	—	—	760.—
Jelzálogbank	—	—	—	489.50
Leszámitoló bank	—	—	—	604.50
Hazai Bank	—	—	—	310.—
Kereskedelmi részv.	—	—	—	752.—
Rimamurányi	—	—	—	698.—
Salgótarjáni	—	—	—	643.—
Közuti vasut	—	—	—	768.50
Városi villamos	—	—	—	409.—
Adria	—	—	—	—.—

Irányzat: Szilárd.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

Baross-utca 60. számu ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgari Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

A

„TISZÁNTUL"-ra

előfizethetni

mindennap.

A REKLÁM

Állandó, észszerü és ügyes reklámozás minden gyári-, kereskedelmi-, ipari-vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az éltető eleme.

Hogyan, hol és mikor hirdethető a legsikeresebben legjobban és legolcsóbban, megtudható

LEOPOLD GYULA

hirdető vállalat betéti társaság-nál

BUDAPEST, VII. k., Erzsébet-körut 41. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretességgel és páratlan pontossággal eszközölnek hirdetéseket és reklámokat az összes budapesti, vidéki és külföldi lapokban és naptárakban.

256 kitünő naptár kizárólagos bérlete!

Költségvetések és tervezetek **ingyen!** | Telefon 12-06.

Őszi és téli

uj divatkelmék

nagy választékban

már megérkeztek

az eddigi kelméktől teljesen eltérő szövésü és szinü finom costüm kelmék páratlan nagy választékban.

Szövetraktáram

egyik különleges osztályát képezi **hatalmas választékban** speciális

fekete és tegethof costümkelmék,

melyek külön kikészitésünk által teljesen **cseppmentesek és nem fényesednek ki.**

Állandó nagyraktár selyem és disz dolgokban.

Menyasszonyi kelengyék

női és férfi fehérnemüek, vászon és asztalnemüek, szőnyeg és függöny óriási választékban.

Olcsó szigoru szabott árak.

Leitner Márton

országoshirű divatháza

Zöldfa-u. 5. ■ Saját ház.

Telefon: 413 szám.

Minták vidékre bérmentve küldetnek.

Hatóságilag engedélyezett nagy kiárusitás

eddig még nem létezett mesés olcsó árban

ROSENZWEIG RÓZA

mider-gyárában RÁKÓCZI-UT 3. szám.

Óriási nagy raktár valódi párisi és brüsseli fűzőkben, ugyszintén saját készitményü has és csipő reform-miderekben, egyenes tartók, haskötők, Késmárkházi nadrág stb.

Bornyomó zsákok.

Ürmös ágyhoz való czikkek a legjutányosabban o kaphatók. o

Mezey János és Társa cégnél

Szent László-tér.

Alkalmi vétel!

Egy diszes zsebóra lánccal együtt csak **3 kor. 90 fill.**

Miután egy nagy órakészletet vásároltam, abban a kivételes helyzetben vagyok, hogy: egy británia-ezüst, 36 órás, Anker-Remontoir órát, kitünő svájci gyártmány, szép lánccal együtt 3 kor. 90 fillérért, továbbá egy pontos, galván-arany, Anker-Remontoir órát, ugyanolyan lánccal, elsőrendü svájci gyártmány, csak 4 kor. 70 fillérért szállithatok. Három évi irásbeli jótállás! Megrendelések utánvéttel.

Cipres Ignác

Krakau, Florianergasse, 49—170.

Értesitès!

Weisz Lajos

Kereskedelmi és müszaki irodája

Nagyvárad, Szacsvay-utca 81. -:- Telefon: 323.

Cement. Legjobb minőségü **portlandcement a Magyar Bank és Kereskedelmi Részv. Társ. bélapátfalvai cementgyárából.**

Szén. Elsőrendü porosz szénbányák képviselete Sugár Vilmostól.

Gázberendezések, coks és kátrány. A nagyváradi légszeszgyár képviselete.

Müszaki cikkek. Motorok, fürészberendezések, famegmunkáló gépek, jéggépek hütőkészülékek stb. a Brünn Königsfeldi gépgyártól. Az összes müszaki cikkek, kenő és ásványolajak.

Bankosztály. Jelzálog kölcsönök közvetitése, értékpapirok adás vétele, kereskedelmi és iparvállalatok financirozása.

Ingatlan forgalmi osztály. Mint a Házépitő és Telek adásvételi Részv. Társ. ügyvezető igazgatója a legelőnyösebb feltételek mellett eszközöl: parcellázásokat, valamint telkek és ingatlanok adásvételét; elvállal bérházak és egyéb ingatlanok kezelését és értékesitését.

Szőlő-oltvanyokat

szállit amerikai sima és gyökeres vesszőket különféle fajokban, **fajtisztaságért jotállva** legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbizhatóbbnak ismert **Kiskükülloménti első szőlőoltvány-telep**

tulajdonos: **CASPARI FRIGYES**

MEDGYES, 32. sz. (Nagykükülló-megye.)

ooo Tessék árjegyzéket kérni! ooo

Az árj gyzékben találhatók az ország minden részéről érkezett **elismerő levelek**, ennélfogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől ugy szó-, mint irásbelileg bizonyságot szerezhet **magának fenti szőlőtelep megbizhatóságáról.**

Üzlet átvétel.

Üzlet átvétel

Tisztelettel értesitem a nagyrabecsült fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló **SCHULLER ÁRPÁD-féle**

puskamüves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécsett 30 év óta létező és fennálló puskamüves üzletemre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécsett, 1907. kiállitáson Pécsett. :: Általam készitett vagy javitott fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakitok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,

puskamüves,

Nagyvárad, Uri-utcza, 21. szám.

Üzletáthelyezés.

Tisztelettel értesitem a helybeli és vidéki intelligens uri hölgyközönséget, hogy

- nőidivat kalap-szalónomat -

Rákóczy ut 3. szám alól ugyancsak **Rákóczyi-ut 9. szám alá**, a Belvárosi Takarékpénztár épületébe **helyeztem át.**

Szives pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Amigó Franciska

Nagyváradon.

Biztos, gyors, ártalmatlan hatásos szépitőszer egyedül

a Lédig-féle alabastrom arc-créme

1 tégely 1 korona, alabastrom szappan 1 drb 80 fillér. Kiválóan alkalmas szeplő, májfolt és arcfehéritésre.

o o Egyedüli raktár a készitőnél o o

LÉDIG ÁRPÁD arany kereszt gyógyszertára,

Nagyvárad, Szt. László-tér (Városháza mellett.)

216

Őszi idény

beköszöntése alkalmával felhivjuk a t. vásárló közönség figyelmét

helyi gyártmányainkra,

melyek csak fiók üzletünkben jutnak eladásra **szabott egységárak** mellett.

Moskovits Farkas és Társa

cipögyár R.-T. Nagyvárad.

Központi fiók üzlet:

Kossuth-utca gyár épület.

II. fiók üzlet:

Rákóczi-ut Bazár épület.

Vidéki megrendelések **pontos** és **gyors** elintézést nyernek.

Nagyvárad város adóhivatalától.

12296—1910. sz.

Hivatalos hirdetmény.

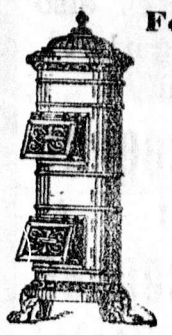
Nagyvárad város 397-16621—1892. kgy. számu vizvezetéki szabályrendelete 2, 3, 5 és 6, szakaszai alapján az 1910. évre kivetett vizhasználati dij lajstromokat a hivatolt szabályrendelet 8. szakasza értelmében 15 napi közszemlére és pedig az I-ső olaszi kerületre nézve a 21. sz. a II. ujvárosi kerületre nézve a 15-ik és a III-ik váraljai kerületre nézve a 26-ik számu szobákban folyó évi október hó 2—16-ig kitétettek,

Miről az érdekelt háztulajdonosok értesittetnek azzal, hogy a netáni téves kivetések ellen felszólamlásaikat a jelen hirdetményben kitett határidőn belül előterjeszthetik.

Nagyvárad, 1910 szept. 29-én.

Lukács Ödön, tanácsos,
tb. főjegyző.

Eredeti Meidinger-töltő, szellőző és szabályozó kályhák, központi fütésre szolgáló kalorifórek, szellőzőrácsok minden nagyságban

Folytonégő (Dauerbrand) kályhák. Legolcsóbb fütés. A hideg beáltával egyszer kell befüteni és egész télen át ég. A szobákban kellemes meleg.

Eisler és Vértes

Meidinger kályhák gyára
Budapest, VII., Andrássy-u. 41.

Árjegyzék és költségvetések bérmentve.

A Nagyváradi Nyilvános
államilag segélyezett

Nőipariskolában

a beiratások Schlauch-tér 10. sz. alatt **szeptember hó 1-én kezdődnek.**

Az intézet a m. kir. kereskedelmi miniszterium felügyelete alatt áll.

Minden egyes szakosztalya iparjogosult.

Szakosztályok:

Fehérnemü szabás, varrás.
Női ruha szabás, varrás.
Fehér és szines mühimző.
Csipkeverő, szövő.
Festő osztály.
Fabeégetés, bársonybevasalás.
Cimbalom oktatás.

Beiratási dij 2 kor. Tandij egy félévre 50 korona. Havi részletekben is fizethető. Két szegény leány ingyenesen fölvétetik. Bentlakók fölvétetnek.

T. Dudinszky Anna, intézet tulajdonos
Budó Jánosné, okl. kézimnnka tanitónő, helyettes igazg.

Intézet helyiség november 1-től Szaniszló-utcán.

A szépségápolási speciálisták

egyetértenek azzal, hogy szép arcbőr elnyerésének egyszerü titka: a **pórusokat tisztitani** és **tisztán tartani.** Néhány csepp

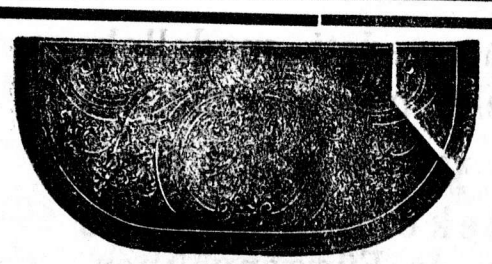
Corsini-féle Eau de Florence-

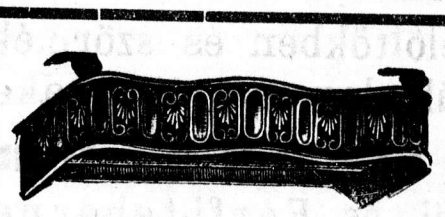
ből a mosdó- vagy fürdővizbe keverve, a pórusok felnyilnak, kitisztulnak. Az eredménye tiszta, egészséges arcbőr. Az egészségtelen arcbőr az eldugult pórusoknak a kellemetlen következménye. Használjon naponta **Eau de Florence**-t és bevásárlásnál követelje az eredeti cimkés Corsinit (cimke szine kék-vörös-arany), amely önnek biztositék ezen toilette viz elsőranguságáról. Egy szolid üzlet respektálja a vevő vakaratát.

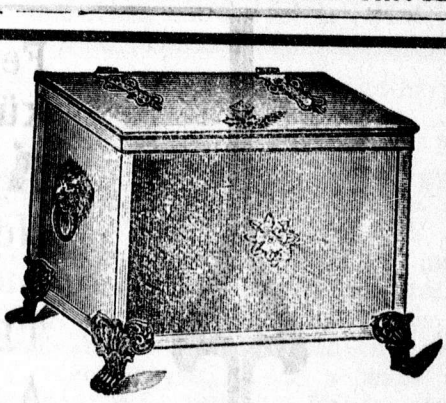
Magyarországon mindenütt kapható.

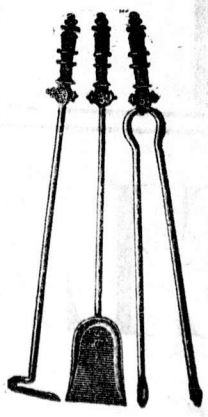
Kapható **Vadász Albert** drogériájában, Nagyváradon.

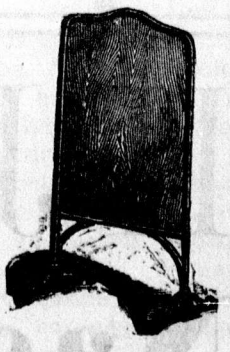

Eredeti **METEOR** folytonégő és öntött vasoszlop kályhák, takarék-tüzhelyek, kályhatálczák, kályhaelő-tétek és kályha ellenzők.
Fa- és széntartó kosarak tüziszerek, a legizlésesebb kivitelben és legolcsóbb árban

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,

hol üdülést, kellemes szórakozást,

ingyen, kitünő italokat és izletes ételeket

olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne menjen egyedül, hanem családjával és barátaival, hogy a kellemes szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes müsoru —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás. Társas ebédek, vacsorák és abonensek polgári árban lesznek kiszolgálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérlője.

Esterházy cognac

A legtöbb kiállitáson legelső dijjal kitüntetett és első orvostanárok által ajánlott, o kitünő minőségü o

Esterházy cognac

mindenütt kapható! — Az

Esterházy cognac

a közönség kedvenc itala!

Esterházy cognacgyár

Központi irodája:

Budapest,

V., Csáky-utca 14. szám.

Telefon: 31—49.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

Tessék a cimre figyelni!

Amerikába

indulás **Havréből** minden szombaton, **Bécsből** minden kedden. Utazási jegyek a

„Francia Vonalra“

Az amerikai vasutakra jegy bármely állomásról a rendes árakban kapható. Közelebbi felvilágositással ingyen és portómentesen szolgál a

Francia Vonal irodája,

Bécs, IV. Widenea Gurtel No. 12.

Gegenüber der Süd-u- Staatsbahn.

Tessék a cimre figyelni!

Szives tudomására hozom a n. é. közönségnek, hogy **Nagyváradon,** a **Zöldfa-passage**-ban levő

szücs-üzletemben

minden szakmámba vágó munkák személyes felügyeletem alatt készülnek. Gallérok, muffok, szőrme-kabátok ujonnan. Javitást és átalakitást olcsón o és pontosan eszközlök. o

Szives megbizást tisztelettel kér

DÓZSA JÁNOS,

szücsmester.

Megérkeztek az őszi és téli

!! **ujdonságok** !!

Felöltőkben és szörmék en eredeti modellek, különlegességek ruhakelmékben és selymekben

Állandó nagy raktár:

Női- és Férfi-fehérnemüekben, Vászon- és Asztalnemüekben, Szőnyeg- és Függönyökben.

TELEFON 54. ALAPITTATOTT 1858.

Angol costümök és francia toilettek :: jutányos árban vállaltatnak. ::

IFJ. KOHN SÁMUEL

Nagyvárad, Bémer-tér.

Szent László-nyomda részvénytársaság, Nagyváradon.